

Ú V O D

Obsahem publikace jsou údaje o nákladech práce v České republice v letech 1994 až 2007 v třídění podle odvětví, krajů, typu hospodaření a velikosti vykazující jednotky (měřeno počtem zaměstnanců). Vykazujícími jednotkami byly ekonomické subjekty podnikatelské sféry zapsané do obchodního rejstříku a ekonomické subjekty nepodnikatelské sféry včetně části resortu Ministerstva obrany a Ministerstva vnitra. To jsou údaje za aparáty ministerstev a útvary bez právní subjektivity, v nichž jsou zaměstnání civilní zaměstnanci, vojáci z povolání a příslušníci Policie ČR (publikováno od roku 2000). Do šetření byla zahrnuta všechna odvětví národního hospodářství a všechny velikostní skupiny ekonomických subjektů, kromě zaměstnanců u fyzických osob nezapsaných do obchodního rejstříku. Náhodný výběr byl prováděn u ekonomických subjektů s méně než 500 zaměstnanci. U ekonomických subjektů s 500 a více zaměstnanci bylo šetření plošné. Statistické zjišťování o úplných nákladech práce za rok 2007 bylo provedeno výkazem ÚNP 4-01 ve dvou mutacích. Pro ekonomické subjekty s 1 až 9 zaměstnanci byla určena zkrácená mutace ÚNP 4-1 (a). Podrobný výkaz ÚNP 4-01 (b) byl použit pro ekonomické subjekty s 10 a více zaměstnanci. Vyplněné výkazy mutace (a) byly nejprve dopočteny na výkazy mutace (b). Výsledky získané ze statistického souboru byly potom váženy na plný počet příslušných subjektů základního souboru z aktualizovaného registru ekonomických subjektů ČSÚ v rámci odvětví a velikostní skupiny.

Výkazem ÚNP 4-01 bylo obesláno 6 166 ekonomických subjektů s celkem 1 468 tis. zaměstnanci, což představuje přibližně 37 % všech zaměstnanců výše definovaného základního souboru ekonomických subjektů. Návratnost výkazů se podle krajů pohybovala mezi 67,9 % v Hl.m.Praha až 82,9 % v Pardubickém kraji, přičemž průměrná návratnost byla 75,3%. Z hlediska velikosti ekonomických subjektů byla nejnižší návratnost výkazů u jednotek s 1 až 9 zaměstnanci (57,1 %) a nejvyšší u velkých ekonomických subjektů s 1000 a více zaměstnanci (95,4 %). Do konečného zpracování byla zahrnuta přibližně 4 % jednotek základního souboru.

Z metodického hlediska se náklady práce člení na:

Přímé náklady

- *mzdy a platy* za vykonanou práci, včetně naturální mzdy započtené do výdělku;
- *náhrady mzdy* za neodpracovanou dobu, tj. náhrady za dovolenou, placené svátky, za překážky na straně zaměstnance i zaměstnavatele;

Nepřímé náklady

- *sociální požitky*, tj. příspěvky na stravování a bydlení, příspěvky do sociálních fondů a odborové organizaci, služební vozy sloužící také k soukromým účelům, výrobky firmy poskytované zaměstnancům se slevou ap.;
- *sociální náklady a výdaje*, tj. ze zákona povinné pojistné na nemocenské a důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti (nezahrnují se částky odečtené ze mzdy zaměstnanců), náklady a výdaje na úhradu nadstandardních programů sociálního a penzijního pojištění, vyrovnání za dobu nemoci placené zaměstnavatelem, výdaje na pojistné programy v případě pracovních úrazů a nemocí z povolání, odstupné ap.;
- *personální náklady*, např. náklady na nábor zaměstnanců, výchovu učňů, na zvyšování kvalifikace a rekvalifikaci zaměstnanců, na pracovní oděvy a ostatní náklady zaměstnavatele, související s regenerací pracovní síly, s dopravou do zaměstnání a s péčí o předškolní děti zaměstnanců;
- *přijaté dotace*, související se zaměstnáváním lidí a *daně a sankce*, ukládané příslušnými orgány

v souvislosti se zaměstnáváním lidí a s vyplácením mezd.

Úplné náklady práce jsou vyjádřeny v přepočtu na skutečně odpracovanou hodinu (včetně přesčasů) nebo na jednoho zaměstnance za měsíc, případně za rok. Pro účely výpočtu se v ČR používá průměrný evidenční počet zaměstnanců přepočtený na plně zaměstnané podle délky pracovního úvazku v závislosti na stanovené týdenní pracovní době u zaměstnavatele.

Do odvětví jsou data tříděna podle Odvětvové klasifikace ekonomických činností (OKEČ), a to podle převažující činnosti vykazujícího ekonomického subjektu. Územní třídění je provedeno podle kraje (klasifikace CZ – NUTS 3), v němž je sídlo vykazujícího subjektu (tzv. podniková metoda). V praxi to znamená, že i když má ekonomický subjekt nižší organizační složky (závody, provozovny apod.) dislokovány v jiném kraji, je celý zařazen do kraje, v němž sídlí jeho ústředí. Toto hledisko je třeba vzít v úvahu při interpretaci a analýze územně tříděných údajů v této publikaci.

Výše průměrné měsíční mzdy za rok 2007 z tohoto zjišťování není totožná s průměrnou mzdou dříve uvedenou v publikacích ČSÚ, protože soubor ekonomických subjektů, zařazených do zjišťování ÚNP, se liší od ostatních statistických zjišťování o mzdách v několika aspektech:

- výběrový soubor pro zjišťování ÚNP je menší, zahrnuje přibližně 4 % ekonomických subjektů a v důsledku toho se projevuje výběrová chyba;
- do zjišťování o nákladech práce nejsou zahrnuti zaměstnanci u fyzických osob nezapsaných do obchodního rejstříku;
- liší se také velikostí vykazujících jednotek (do zjišťování ÚNP jsou zahrnuty subjekty s jedním a více zaměstnanci).